

ДРОГОВОЗ КАТЕРИНА, студентка IV курсу факультету мистецтв ВП «МФ КНУКіМ»

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ МОТИВИ В ТВОРЧОСТІ А. Д. АНТОНЮКА

Геніальний син українського народу Тарас Григорович Шевченко за життя зазнав не лише наруги й жорстоких випробувань, а й великої слави та пошани. Природно, що він, як і кожна не пересічна особистість, постійно привертав до себе увагу сучасників, особисто знайомих з ним, В. Штернберга, М. Мікешина, М. Башилова; живописців та графіків кінця минулого століття, котрі виступили продовжувачами реалістичних шевченківських традицій, О. Сластьона, І. Рєпіна, К. Трутовського; майстрів мистецтва книги – А. Середи. І. Падалки, В. Седяра; представників нової соціалістичної культури – В. Касіяна, І. Їжакевича. Надихає шевченківське слово і сьогоднішніх митців, які знаходять нові форми та засоби інтерпретації віковичних тем і образів.

У роботах сучасних художників, які звернулися до творчості Шевченка, відбилися характерні тенденції розвитку мистецтва межі 20-21 століть. Одна з найвагоміших серед них полягає у відображенні вікових людських цінностей, відношенні до рідної землі, людині, яка живе на цій землі, відношенні до добра і зла.

Таке філософське поєднання образів Шевченка і вічних тем знайшло свій відгук у творчості Андрія Антонюка, нині відомого народного художника України. Про його творчість написано значну кількість статей, видано альбоми та книги. Серед найбільш вагомих опубліковані матеріали поетів Д. Кременя та Е. Январьова, українських, миколаївських мистецтвознавців, краєзнавців та журналістів.

Андрій Данилович Антонюк у (1943- 2013) народився у селі Богополі, (нині частина м. Первомайська Миколаївської обл.). По словам художника з творчістю Шевченка він знайомий з дитинства тому що «Кобзар» в його родині був настільною книгою і саме ця книга вирішила долю майбутнього живописця. Полум'яна воля у віршах та ілюстраціях зростили в серці майбутнього художника любов до мистецтва і потім десятки пастелей він присвятив творчості

Шевченка. З самого дитинства відчуваючи потяг до творчості, Андрій Данилович знав чим буде займатися в житті і, будучи ще студентом, почав трудову діяльність. Звичайно, в ті молоді роки ніхто не знав хто такий Антонюк та який величезний талант ховається в цій людині. Його не звичайна майстерність привела 1970 року до членства в Спілці художників СРСР. Його відразу визнали, як талановитого художника, що пише фантастичні картини. Пізніше Антонюк отримує ще й звання Заслуженого художника України. Адже, його серія робіт історичного жанру підкорила українських цінувальників прекрасного. Він постійно брав участь у численних республіканських і всесоюзних, а потім українських виставках.

Виразна своєрідність художника, поєднана з його безмежним духовним космосом, створили неповторний творчий пласт в художній культурі України. Антонюк поклав початок існуванню особливої творчої манери південно-української школи образотворчого мистецтва.

У творчості Антонюка чимало робіт за шевченківськими мотивами. На думку митця форма вірша видатного поета вплинула на форму його живопису. «Простоті, чистоті почуттів, сільській «наївності» в мистецтві я вчився у великого Шевченка, якого бачу на вершині великої поезії», - так говорив Андрій Данилович.

Картини А. Антонюка передбачають безмежні можливості їхнього «прочитання» і інтерпретації. Їхні прості та вічні архетипічні образи нагадують про першооснови, моделі життя. Оскільки вони чуттєво конкретні й написані у стані Любові, то наше серце відгукується на них. Світи – вічний та тимчасовий, земний та небесний – взаємопроникні для Андрія Антонюка. Як хмари відбиваються у воді, так і небеса римуються з деревами та навіть із горами. Їх різнить лише щільність матерії. Хмари відкривають свою таємницю та стають янголами, богами. Чаша місяця віддзеркалюється у річці. Оживають дріади – душі дерев. Ми бачимо велику трансформацію єдиної матерії, що має душу. Художник намагається «з'єднати видимий грішний світ з божественним (зримий і невидимий)». За словами Антонюка, він «... відчуває його майже фізично. На рівні інтуїції».

У картині «Кирило і Мефодій» (1988) А. Антонюк створив знаковий образ пророків – посередників між світом землі та неба. Так мислили себе й багато художників та поетів українського і

російського модерну й авангарду початку ХХ ст. Позначений монограмою «К» Кирило має портретні риси Антонюка. Художник – очі людства. Таким він постає в картині. Хрестоподібно розкинуті руки з важкими складками ритуального одягу асоціюються з трубою або сувоєм. Ясновидючі очі прикриті. Відкритий рот свідчить про сприйняті знаки божественного слова – письменності. Сувій з абеткою та зображенням покрову Богородиці з'єднує землю і небо. Золотавий одяг та постаті святих спрямовані вгору подібно язикам полум'я світильників, котрі вони несуть. Слова «святий», «просвіта» мають коренем «світло». Як і на давніх іконах, на картині Антонюка маленький «позем» (земля) та велике небо. Те саме можна сказати й про «обожену», одухотворену плоть.

Існує поетичний образ «цвітіння Духу». Дивлячись на картини Антонюка, віриш, що ці слова – реальність. Наприклад, картина «До Маковія» (1996). Написане тільки живе, вкрите зморшками лице жінки з глеком. Інше розчиняється. Реально написане лице, гілка дерева є тими чуттєвими «дверима», крізь які ми виходимо у чарівний простір картин Антонюка. Його картини заворожують своєю правдивістю. Кожний знайде у собі джерело для їх творчого сприйняття. Бо вони створені не обмеженим Холодним розумом та композиційним розрахунком. Їхня художня правда спирається на міць несвідомого. Не кожен наважиться поринути у його нескінченність. Картини Антонюка вміщують в себе набагато більше, ніж можливо передати за допомогою нашого обмеженого раціонального мислення.

А. Антонюк розповідав: «Часто роботи пишуться з музики, вірша, почутого слова, просто споглядання стану природи. Отут включається на автоматі машина часу. Тільки ти можеш показати небачене. Мені вдається пронести світло маминої молитви». У його творчості язичництво та християнство співіснують. «Я починав від язичництва, християнства, - перехрестившись», - говорив Андрій. «Я все рівно запитую: «Навіщо, Господи, я на землі знаходжуся? Як я можу відкрити мудрість Твою, красу, велич Твої?». І я починаю слухати відповідь. І я чую голоси мами, бабусі своєї. Видно, я більше грішний, чим ці роботи, котрі отримували свої християнські корені... Вони влітаються у моє життя, в мій дух». «Поклоніння Землі і Води» (1993) можна назвати іконою кінця другого тисячоліття. За цей твір художник був удостоєний Шевченківської премії. Антонюк

повертає людині втрачену цілісність – душі та тіла, землі й неба, життя, смерті та відродження. Ця тріада наочна у картині. Поєднуючи тимчасове і вічне, він відкриває глядачеві міфологічний простір, у якому єдині стихії природи та покоління людей.

З самого початку цей митець поставив собі за мету: відкрити свої корені, перебувати в своїй культурі, в своєму народі. Його роботи створені на вічні теми: любові до матері, землі, вічності душі. Тому в створеному портреті Тараса Шевченка частково проглядаються портретні риси Антоюка, а взагалі, людини від неньки – землі: мудрої, віруючої, терплячої та всеперемагаючої.

Андрій Данилович яскравий приклад того, що означає бути митцем вірним собі та людям, які його оточували. Як і Шевченка його не підкупила слава та багатство, він на завжди лишився юним Андрієм з с. Богопілля який жив простим життям і намагався своїми картинами донести до людей добро.

Список використаних джерел:

1. Антоюк, А. Лампада над Синюхою. Альбом – антологія [Текст] / А. Антоюк, Д. Кремінь. – Миколаїв, 2007.
2. Вартанова, О. Поезія Шевченка в інтерпретації сучасних ілюстраторів [Текст] / О. Вартанова // Дніпро. – 1982. – №3. – с. 115–121.
3. Кремінь, Д. Життя і житіє Андрія Антоюка [Текст] / Д. Кремінь. – К. 2007.
4. Серета С. Візуальний образ Тараса Шевченка: нотатки антрополога [Текст] / С. Серета // Народна творчість і етнографія. – 2007. – №2. – с. 4–8.
5. Степанов, М. А душа не має часу. Андрію Антоюку [Текст] / М. Степанов // Образотворче мистецтво. – 2003. – №2. – С. 10.
6. Тарасенко, А. Ясновидчі очі Андрія Антоюка [Текст] / А. Тарасенко // Образотворче мистецтво. – 2007. – №4. – С. 118–121.
7. Шитюк, М.М. Антоюк Андрій Данилович. Слава і гордість Миколаївщини [Текст]: навч. посібн. / М.М. Шитюк, Е. Г. Горбуров, К.Е. Горбуров. – Миколаїв, 2012. – С. 11-14.
8. Январев, Э. И. Целебная лазур. Журнальный столик. Избранные эссе документальне рассказы [Текст] / Э.И. Январев. – Николаев, 2010. – С. 298 – 301.